

Sygn. akt III AUa 2196/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo (spr.)
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Grażyna Horbulewicz
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2014 r. w Gdańsku

sprawy M. W. (1)

z udziałem zainteresowanego D. N. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o odpowiedzialność osób trzecich za składki na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji M. W. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 czerwca 2013 r., sygn. akt VIII U 455/13

oddala apelację.

Sygn. akt AUa 2196/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 grudnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził solidarną odpowiedzialność M. W. (1) za zobowiązania składkowe płatnika – Spółki Cywilnej (...) w B. za okres od października 2007 r. do grudnia 2007 r. Analogiczną decyzją orzekł o odpowiedzialności majątkowej drugiego (...) spółki (...) w łącznej kwocie 6.913,02 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wywiodła M. W. (1) wnosząc o jej zmianę poprzez orzeczenie, iż nie ponosi odpowiedzialności za składki. W uzasadnieniu wskazała, że płatnikiem składek był D. N. (1), a nie spółka (...), a więc nie są to zobowiązania spółki. Podniosła również, że zobowiązania współnika nie mają związku z działalnością spółki. Zgodnie z art. 115 ordynacji podatkowej odpowiedzialność współnika ma charakter osobisty, solidarny

i subsydiarny.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o oddalenie odwołania.

Postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2013 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego D. N. (1).

Sąd Okręgowy w Gdańsku - VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie VIII U 455/13 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, że wnioskodawczyni M. W. (1) jako współnik spółki cywilnej nie ponosi odpowiedzialności za składki zdrowotne, składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od października 2007 r. do grudnia 2007 r. z tytułu zobowiązań Spółki Cywilnej (...) (punkt pierwszy) i w pozostałym zakresie oddalił odwołanie (punkt drugi).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

W dniu 1 maja 2005 r. w B. M. W. (1) oraz D. N. (1) zawarli umowę spółki cywilnej pod nazwą (...) M. W. D. (...) spółka cywilna. Zobowiązania składkowe płatnika – Spółki Cywilnej (...) w B. za okres od października 2007 r. do grudnia 2007 r. wynoszą 6.913,02 zł, w tym: na ubezpieczenie społeczne w kwocie 2.845,19 zł wraz z należnymi odsetkami w kwocie 1.806 zł; na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 1.148,40 zł wraz z należnymi odsetkami w kwocie 730 zł; na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres w kwocie 234,43 zł wraz z należnymi odsetkami w kwocie 149 zł.

Istota sporu sprowadziła się do rozstrzygnięcia, czy ubezpieczona M. W. (1) odpowiada za zobowiązania składkowe powstałe w trakcie prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w ramach spółki cywilnej (...).

Sąd Okręgowy oceniając zasadność odwołania wnioskodawczyni przywołał treść art. 31 – 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej ustawa systemowa) i art. 115 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2008 r.

Sąd I instancji doszedł do przekonania, iż odpowiedzialność ubezpieczonej nie obejmuje składek innych niż składki na ubezpieczenie społeczne, gdyż odpowiedzialność osób trzecich za zaległości czy to składkowe, czy podatkowe innych osób powinna być wyjątkiem. Zasadą zaś jest, że to podmiot bezpośrednio odpowiedzialny za zapłatę powinien ponosić konsekwencje nieuiszczenia należnych za siebie składek. Wskazać należy, że w świetle art. 32 ustawy systemowej, odpowiedzialność współników spółki cywilnej sprowadza się jedynie do odpowiedzialności

za niezapłacone składki na ubezpieczenie społeczne, natomiast nie ponoszą oni odpowiedzialności za składki zdrowotne, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Brzmienie tego przepisu nie wskazuje bowiem, aby do tego rodzaju należności miały zastosowanie przepisy Ordynacji podatkowej regulujące odpowiedzialność osób trzecich, w tym współników spółek cywilnych. Przypomnieć należy, że przepis art. 32 ustawy systemowej, dotyczący składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, ma zdecydowanie odmienną treść niż dotyczący składek na ubezpieczenie społeczne art. 31 i stwierdza, że „do składek na Fundusz Pracy

i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek

na ubezpieczenia społeczne”. Pojęcia „pobór i egzekucja” to nie to samo co ustalenie odpowiedzialności podmiotu. Nie są to zatem pojęcia tożsame i dotyczą dwóch różnych zagadnień. Organ rentowy bowiem najpierw ustala na jakiej podstawie odpowiedzialność ponosi określony podmiot, a dopiero w dalszej kolejności dokonuje poboru i egzekucji

świadczeń, a zatem są to inne etapy postępowania. Należy zatem stwierdzić, że składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego traktowane są inaczej niż składki na ubezpieczenie społeczne, co wynika z treści art. 31 i 32 ustawy systemowej oraz ich odrębności formalnej (dwa rozłączne przepisy). Odnosząc się zaś do zarzutów ubezpieczonej wskazać należy, iż nie ma ona racji twierdząc, że zobowiązania nie mają związku z działalnością spółki jak również twierdząc, że są to zobowiązania D. N. (1). Wskazać bowiem należy, iż M. W. (1) prowadziła wraz z D. N. (1) działalność w formie spółki cywilnej, dlatego też wszelkie zobowiązania, które w tym okresie powstały nie są zobowiązaniami jej czy też D. N. (2), ale zobowiązaniami spółki. W obrocie gospodarczym nie występowała bowiem jako osoby fizyczne, a działali jako spółka. Mając powyższe rozważania na uwadze Sąd Okręgowy stwierdził, że brak jest możliwości orzeczenia o odpowiedzialności współnika lub byłego współnika za nieuiszczone składki zdrowotne oraz składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od października 2007 r. do grudnia 2007 r.

W związku z powyższym Sąd I instancji działając na zasadzie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z przytoczonymi przepisami orzekł, jak w punkcie pierwszym wyroku. W punkcie drugim zaś orzekł na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiodła ubezpieczona, z której uzasadnienia wynika, że kwestionuje ona punkt drugi orzeczenia i wniosła w tym zakresie o jego uchylenie. Podniosła zarzut naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 91, art. 107 § 1 i 2 pkt 2 i 4, art. 108 § 1 oraz art. 115 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 749) w zw. z art. 31, art. 32 oraz art. 83 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że dopuszczalne jest przeniesienie na współnika spółki cywilnej odpowiedzialności za składki społeczne, obciążających wyłącznie jednego ze współników tej spółki, nie mające związku z działalnością tej spółki,
- art. 115 § 1 i 4 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że adresatem decyzji o odpowiedzialności solidarnej może być tylko jeden ze współników oraz poprzez przyjęcie, że nie jest konieczne wskazanie w decyzji solidarności zobowiązania z drugim współnikiem spółki cywilnej,
- art. 24 ust. 1 ustawy systemowej poprzez nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, że Sąd Okręgowy pominął istotne zagadnienie, jakim jest brak decyzji wydanej w stosunku do wszystkich współników ustalających ich zobowiązanie, jako obowiązaniami osób trzecich wobec spółki zgodnie z treścią art. 108 ordynacji podatkowej. W aktach sprawy bowiem brak jest dowodu, aby została wydana decyzja ustalająca wysokość tego zobowiązania w stosunku do drugiego współnika. Skarżąca została zobowiązana do zapłaty składek, których płatnikiem był D. N. (1), a nie spółka (...)

M. (...), D. (...) S.C., nie są to więc zobowiązania spółki, a nadto z uzasadnienia skarżonej decyzji nie wynika, iż są to zobowiązania współnika mające związek z działalnością tej spółki. Natomiast jedynie istnienie powyższych okoliczności uzasadniałoby orzeczenie solidarnej odpowiedzialności skarżącej za wskazane zobowiązania. Odpowiedzialność współnika, o której mowa w przepisie art. 115 o.p. ma charakter osobisty, solidarny, ale i subsydiarny. Oznacza to, że wobec braku wyłączenia w art. 115 o.p. zasady wynikającej z art. 108 § 4 o.p., egzekucja wobec współnika będzie mogła być podjęta jedynie w przypadku bezskuteczności (w całości lub w części) prowadzonego wobec spółki postępowania egzekucyjnego. Oznacza to, że, wobec braku wyłączenia zasady subsydiarności wynikającej z art. 108 § 4 o.p., skierowanie egzekucji do majątku współnika jest możliwe dopiero wówczas, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się w całości lub w części bezskuteczna. W niniejszej sprawie koniecznym jest nadto ustalenie, czy poza niemożliwością przeprowadzenia skutecznej egzekucji z majątku spółki, czy egzekucja ta nie może zostać przeprowadzona z majątku współnika, którego nieopłaconych składek dotyczy decyzja. W wyroku błędnie wskazano, iż nieopłacone składki na fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres od października do grudnia 2007 r. stanowią zobowiązania spółki, a ponadto nie odniesiono się

do zarzutu, iż brak jest dowodów na okoliczność, iż egzekucja z majątku spółki, czy też majątku drugiego wspólnika okazała się bezskuteczna, chociażby w części.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni M. W. (1) nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzone w sprawie materiały dowodowe, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c. Sąd Apelacyjny zaakceptował w całości ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu pierwszej instancji w części objętej apelacją, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

W pierwszej kolejności należy odnieść się do podniesionego dopiero na etapie postępowania apelacyjnego zarzutu przedawnienia, który okazał się bezpodstawny.

Kwestię przedawnienia należności z tytułu nieopłaconych składek reguluje ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013, poz. 1442 ze zm.; dalej u.s.u.s.). W myśl art. 24 ust. 4 u.s.u.s. należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6. Takie brzmienie regulacji nadał art. 11 pkt 1a ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. z 2011 r., Nr 232, poz. 1378; dalej ustawa z dnia 16 września 2011 r.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. i skróciła termin przedawnienia z 10 lat na 5. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 41 b ust. 1 ustawy wymienionej w art. 2 oraz w art. 24 ust. 4 ustawy wymienionej w art. 11, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. W myśl art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 16 września 2011 r., jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Dodatkowo wskazać należy, że poprzednio obowiązujący 10 – letni termin przedawnienia na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązywał od 1 stycznia 2003 r., a więc od wejścia w życie ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 241, poz. 2074 ze zm.). Do dnia 31 grudnia 2002 r. obowiązywał 5 – letni termin przedawnienia, który został przyjęty w tekście pierwotnym u.s.u.s.

Zatem bieg terminu 5-letniego przedawnienia rozpoczynającego się przed 1 stycznia 2012 r., a liczonego od tej daty upłynąłby z dniem 1 stycznia 2017 r. Natomiast bieg terminu 10 – letniego liczonego od listopada 2007 r. (data wymagalności składki na ubezpieczenie społeczne za październik 2007 r.) upłynąłby w listopadzie 2017 r. Oznacza to, że nie nastąpiło przedawnienie zaległych składek na ubezpieczenie społeczne.

Zgodnie z art. 31 u.s.u.s. do składek na ubezpieczenia społeczne mają odpowiednie zastosowanie enumeratywnie wymienione w tym przepisie przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.; dalej o.p.) - między innymi przepisy art. 108 § 1 i 4 oraz art. 115.

Stosownie natomiast do art. 32 u.s.u.s. do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Zgodnie z art. 115 § 1 o.p. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2008 r. wspólnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej oraz komplementariusz spółki komandytowej albo komandytowo-akcyjnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości podatkowe spółki.

Przepis § 1 stosuje się również do odpowiedzialności byłego wspólnika za zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie, gdy był on wspólnikiem, oraz zaległości wymienione w art. 52 powstałe w czasie, gdy był on wspólnikiem. Za zobowiązania podatkowe powstałe, na podstawie odrębnych przepisów, po rozwiązaniu spółki odpowiadają osoby będące wspólnikami w momencie rozwiązania spółki (§ 2).

Wskazać należy, że spółka cywilna jest skodyfikowaną umową, stosunkiem zobowiązaniowym uregulowanym w przepisach art. 860 i n. k.c., która nie posiada podmiotowości prawnej. Nie może być więc zaliczona do jednostek organizacyjnych, którym przepisy ustaw przyznają zdolność prawną. (...) spółki cywilnej wyczerpuje się więc w dwu - lub nawet wielostronnym stosunku zobowiązaniowym łączącym wspólników (A. Kidyba, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, LEX, 2009).

Spółka cywilna jest umownym stosunkiem cywilnoprawnym, a ściślej zobowiązaniem (art. 353 § 1 k.c.), w którym wspólnicy zobowiązują się do świadczenia (art. 353 § 2 k.c.), polegającego na dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w oznaczony sposób, w szczególności przez wniesienie wkładów (art. 860 § 1 k.c.). (...) spółki cywilnej mogą być podmioty prawa cywilnego, tj. osoby fizyczne i prawne z wyjątkiem tzw. ułomnych osób prawnych (K. Pietrzykowski, Kodeks cywilny. Komentarz, C.H. Beck 2009).

W stanie prawnym obowiązującym do dnia 1 stycznia 2001 r. przyjmowano (w niektórych orzeczeniach i wypowiedziach przedstawicieli doktryny), że spółki cywilne mają zdolność prawną, zdolność sądową, a nawet podejmowano próbę wykazania, że należy traktować je jako osoby prawne, jednakże obecnie nie ma ku temu żadnych podstaw ani argumentów. (...) spółkom cywilnym uprawnień do działania w imieniu własnym, a więc przyznawanie im zdolności prawnej, wiązano z ich działalnością i przypisywaniem im charakteru podmiotów gospodarczych, a w czasie późniejszym – pod rządem ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 ze zm.) – z traktowaniem ich jako przedsiębiorców. Wejście w życie ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. (z dniem 1 stycznia 2001 r.) Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.) przemawiało za trafnością stanowiska, że nie ma podstaw do traktowania spółek cywilnych jako przedsiębiorców zdolnych do dokonywania czynności prawnych. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 296/07, Monitor Prawa Pracy 2008 nr 8 str. 435 stwierdził, że wejście w życie z dniem 1 stycznia 2001 r. ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej stanowiło jednoznaczne stwierdzenie (w sumie potwierdzenie) przez ustawodawcę, że w zakresie powadzonej działalności gospodarczej spółka cywilna nie ma podmiotowości prawnej i nie prowadzi działalności gospodarczej, gdyż nie jest przedsiębiorcą, przedsiębiorcami mogą być tylko jej wspólnicy.

Z kolei ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz. U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095 ze zm.) i utrata mocy ustawy z 1999 r. nie wprowadziły zmian w tym zakresie. Artykuł 4 ust. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, podobnie jak art. 2 ust. 3 ustawy z 1999 r., stanowi, że „za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej”. Z przepisu tego wynika jednoznacznie, że przedsiębiorcą nie jest spółka cywilna, lecz jej wspólnicy. Nie ma przy tym innego przepisu rangi ustawowej przyznającego spółkom cywilnym zdolność prawną (M. Wach, Status ułomnych osób prawnych w polskim prawie cywilnym, C.H. Beck, 2008).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 2003 r., I CK 201/02, LEX nr 151608 wyraził pogląd, który Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela, że spółka cywilna nie jest podmiotem prawnym odrębnym od wspólników, lecz jest wielostronnym stosunkiem zobowiązaniowym łączącym wspólników. W uzasadnieniu orzeczenia SN wyjaśnił, że pogląd, że spółka prawa cywilnego nie ma osobowości prawnej, uznać można za utrwalony zarówno

w doktrynie, jak i w judykaturze (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 1993 r., III CZP 176/92, OSNCP 1993 nr 10, poz. 171). Rozbieżności, jakie zarysowały się w orzecznictwie co do kwestii, czy spółka cywilna, mimo braku osobowości prawnej, może być podmiotem praw i obowiązków z zakresu prawa cywilnego stanowiły asumpt

do podjęcia przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów uchwały z dnia 26 stycznia 1996 r.,

III CZP 111/95, OSNC 1996 nr 5, poz. 63, w której stwierdzono, że spółka prawa cywilnego nie ma zdolności prawnej także w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Potwierdzeniem trafności stanowiska przyjętego w tej uchwale i właściwego odczytania woli ustawodawcy nieprzyznawania spółce cywilnej podmiotowości prawnej jest okoliczność, że ustawodawca mimo wprowadzenia nowych uregulowań, w świetle których koncepcja podmiotów prawa cywilnego uległa zasadniczej zmianie (por. art. 33¹ k.c. - dodany przez ustawę z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. Nr 49, poz. 49), nie uznał za celowe znowelizowania przepisów dotyczących spółki cywilnej i przyznania jej osobowości prawnej. Co więcej, nie została jej przyznana także zdolność prawna, co nie pozwala zaliczyć spółki cywilnej nawet do jednostek organizacyjnych w rozumieniu art. 33¹k.c., do których odpowiednio stosuje się przepisy o osobach prawnych. Nie wydaje się, aby ustawodawca nowelizując Kodeks cywilny we wskazanym zakresie, nie dostrzegł roli, jaką spółka cywilna odgrywa w życiu gospodarczym kraju. Jeśli mimo to nie przyznał jej nawet zdolności prawnej, to oznacza, że spółkę cywilną (art. 860-875 k.c.) zarówno przed wspomnianą nowelizacją, jak również po jej wejściu w życie (25 września 2003 r.) traktować należy wyłącznie jako stosunek prawny, bez możliwości nadawania spółce cywilnej cech jednostki organizacyjnej funkcjonującej jako odrębny podmiot prawa cywilnego.

W konsekwencji zobowiązania związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej nie są zobowiązaniami spółki, lecz zobowiązaniami wspólników (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 1997 r., II UKN 54/97, OSNAPiUS 1998 nr 3, poz. 94).

Działalność gospodarcza w ramach spółki jest prowadzona z wykorzystaniem majątku wspólnego wspólników, który został wniesiony do spółki (art. 861 i 862 k.c.).

Odpowiedzialność wspólników spółek wskazanych w art. 115 o.p. obejmuje zaległości podatkowe spółki. Wobec braku przepisów szczególnych przyjąć należy, iż odpowiedzialność

ta dotyczy także innych należności wskazanych w art. 107 § 2 o.p. Z odpowiedzialnością będziemy mieli do czynienia w przypadku zaległości w podatkach, w których spółka osobowa posiada przymiot podatnika (np. podatku od towarów i usług). Od dnia 1 stycznia 2009 r. odpowiedzialność wspólnika nie dotyczy już zaległości innych wspólników wynikających z działalności spółki. W związku z tym pozytywnie należy ocenić wyłączenie odpowiedzialności w tym zakresie. Jednakże podkreślić też trzeba, że zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2008 r., Nr 209, poz. 1318), wspólnicy wskazanych w art. 115 § 1 o.p. spółek nadal odpowiadają za zaległości podatkowe pozostałych wspólników, o ile powstały one przed dniem 1 stycznia 2009 r. W przypadku wspólników przepisy ordynacji podatkowej nie ograniczają ich odpowiedzialności do tych należności, jakie powstały w okresie, w którym mieli oni taki status. Oznacza to, że będą oni odpowiadać za wszystkie zaległości spółki istniejące w okresie,

w którym byli oni wspólnikami - bez względu na datę ich powstania. Inaczej kształtuje się zakres odpowiedzialności byłego wspólnika. Odpowiada on za zaległości podatkowe (również należności wskazane w art. 107 § 2 o.p.) oraz zaległości wymienione w art. 52 o.p. Odpowiedzialność ta dotyczy jednak tylko zaległości z tytułu zobowiązań, których termin płatności upłynął w czasie, gdy był on wspólnikiem. W porównaniu do regulacji obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2009 r. doprecyzowano więc, że odpowiedzialność wiąże się z datą powstania zaległości podatkowej (J. Broli, R. Dowgier, Ordynacja podatkowa. Komentarz, LEX, 2013). W niniejszej sprawie powyższe rozważania należy odnieść do zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne.

Podkreślić należy, że w przedmiotowej sprawie nie ma już podatnika, bo spółka cywilna nie istnieje od 8 lutego 2008 r., ponieważ została rozwiązana (porozumienie – k. 28-29 a.r.). W związku

z tym odpowiedzialność współników byłej spółki jest wyłącznie subsydiarna. Z dokumentów organu rentowego wynika, że wskazane zaległości z tytułu składek dotyczą współników, ponieważ pracownicy zostali wyrejestrowani na dzień 1 sierpnia 2007 r. Wyliczenie składek było doręczane w postępowaniu administracyjnym obu współnikom i nie było kwestionowane. Ponadto wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 12 czerwca 2013 r. przed Sądem Okręgowym przyznała, że przedmiotowe zaległości dotyczą składek współników spółki cywilnej – jej i D. N. (1) (protokół – k. 23 a.s, zapis na płycie CD 00:01:28-00:07:00 – k. 24 a.s.).

Art. 91 Ordynacji podatkowej stanowi, że do odpowiedzialności solidarnej za zobowiązania podatkowe stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dla zobowiązań cywilnoprawnych. Natomiast z istoty solidarności dłużników (art. 366 § 1 k.c.) wynika, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych.

Odnosząc się do stanowiska apelującej wskazać należy, że błędnie podnosiła zarzut naruszenia art. 91 i art. 107 § 1 i § 2 pkt 2 i 4 o.p.

Odpowiednie stosowanie do zobowiązań podatkowych - z mocy art. 91 o.p. - art. 369 k.c. oznacza, że skoro zasada odpowiedzialności solidarnej za zobowiązania podatkowe osoby trzeciej i podatnika wskazana w art. 107 § 1 o.p. wynika z przepisu ustawy, to brak jej wskazania w sentencji decyzji podatkowej jest naruszeniem prawa materialnego, ale niemającym istotnego wpływu na wynik sprawy (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 marca 2013 r., (...), LEX nr 1332573).

Wnioskodawczyni odpowiada solidarnie z D. N. (1) za zobowiązania współników spółki cywilnej, która uległa rozwiązaniu z tytułu zaległości na składki na ubezpieczenie społeczne za okres od października 2007 r. do grudnia 2007 r., w tym również odsetki za zwłokę od tych zaległości i koszty postępowania egzekucyjnego.

Ponadto wbrew twierdzeniom skarżącej Sąd Okręgowy nie naruszył art. 108 o.p., ponieważ w aktach rentowych znajdują się dwie analogiczne decyzje z dnia 31 grudnia 2012 r. zatytułowane „decyzja orzekająca solidarną odpowiedzialność współników za zobowiązania spółki cywilnej”, przy czym w jednej wskazano jako dłużnika solidarnego M. W. (1) (k. 21 a.r.) , a w drugiej D. N. (1) (k. 24 a.r.). W postępowaniu administracyjnym i sądowym brało udział dwóch współników spółki cywilnej.

Wskazać należy, że w judykaturze panuje pogląd, że można prowadzić kilka postępowań dotyczących współników spółki cywilnej, pod warunkiem, że dotyczyć będą one wszystkich zobowiązanych (zob. wyroki Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia: 29 stycznia 2009 r., I SA/Kr 1070/08, LEX nr 484113 i 25 maja 2010 r., I SA/Kr 1848/09, LEX nr 615924; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2011 r., I UK 388/10, LEX nr 863950; uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie 7 sędziów z dnia 9 marca 2009 r., I FPS 4/08, ONSAiWSA 2009/3/47).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawczyni bezpodstawnie wskazuje również na wymóg stwierdzenia bezskuteczności egzekucji z majątku spółki cywilnej.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 160/12, Legalis, który wskazał, że egzekucja należności z tytułu ubezpieczeń społecznych, FP i FGŚP i ubezpieczenia zdrowotnego powstałych w związku z działalnością spółki cywilnej może być prowadzona wobec współników spółki cywilnej bez wcześniejszego stwierdzenia bezskuteczności egzekucji z majątku podatnika, o którym mowa w art. 108 § 4 o.p. Zgodnie z art. 108 § 4 o.p. egzekucja zobowiązania wynikającego z decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej może być wszczęta dopiero wówczas, gdy egzekucja

z majątku podatnika okazała się w całości lub w części bezskuteczna, nie znajduje bowiem zastosowania do należności z tytułu składek wspólników spółki cywilnej. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 17 lipca 2007 r. (II UK 278/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 268) oraz z dnia 20 marca 2009 r. (II UK 304/08, Legalis), a Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni aprobuje to stanowisko, spółka cywilna, będąca umową tworzącą stosunek prawny powstający ze zobowiązania do wspólnego działania w celu osiągnięcia zamierzonego celu gospodarczego, nie jest - jako instytucja prawa zobowiązań - wyposażona w podmiotowość prawną (por. uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego: z dnia 28 stycznia 1993 r., III CZP 168/92, OSNCP 1993 nr 6, poz. 106, z dnia 31 marca 1993 r., III CZP 176/92, OSNCP 1993 nr 10, poz. 171 oraz z dnia 21 czerwca 1996 r., III CZP 111/95, OSNC 1996 nr 5, poz. 63 i sprostowanie OSNC 1996 nr 7-8, s. 134). Nie może więc „oddzielić się” od wspólników i samodzielnie „stać się właścicielem majątku”, w związku z czym to, co jest określane „majątkiem spółki”, jest w rzeczywistości majątkiem jej wspólników, odrębnym od ich majątków osobistych. Także w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej (art. 2 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej, Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm. oraz art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.) wspólnicy, a nie spółka są przedsiębiorcami w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. W konsekwencji zobowiązania związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej nie są zobowiązaniami spółki, lecz zobowiązaniami wspólników (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1997 r., II UKN 54/97, OSNAPiUS 1998 nr 3, poz. 94). Odpowiedzialność wspólników spółki cywilnej za zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne a także na FP i FGŚP i ubezpieczenie zdrowotne (zob. art. 115 Ordynacji podatkowej w związku z art. 32 oraz art. 31 ustawy systemowej; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08, OSNP 2009/11-12/148; uchwałę Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 15 października 2009 r., II UZP 3/09, OSNP 2010/13-14/165, Biul. SN 2009/10/28, M.P.Pr. 2010/10/550-555) wynikające z zatrudniania pracowników w związku z prowadzeniem działalności kształtuje się na zasadach określonych w art. 115 o.p., co powoduje, że egzekucja prowadzona jest do majątku odpowiedzialnych solidarnie wspólników (art. 91 o.p. w związku z art. 864 i 366 § 1 k.c.). Z istoty spółki cywilnej wynika, że egzekucja zmierzająca do zaspokojenia zobowiązań spółki prowadzona jest z majątku wspólników: wspólnego i osobistego. Nie zaprzecza temu posłużenie się przez ustawodawcę w art. 864 k.c. sformułowaniem „zobowiązania spółki”, które mogłoby sugerować istnienie długu na majątku spółki, gdyż - co podkreślono - spółka cywilna nie ma „własnego” wyodrębnionego majątku, nie może więc chodzić o zobowiązania spółki, lecz o zobowiązania wspólników związane z działalnością spółki.

Apelująca na poparcie reprezentowanego stanowiska powołała się na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 1 czerwca 2009 r., III SA/Wa 146/09, LEX nr 511382, który wyraźnie stwierdza, że po rozwiązaniu spółki cywilnej odpowiedzialność wspólników jako osób trzecich za jej długi podatkowe przestaje mieć charakter jedynie posiłkowy, tzn. uzupełniający odpowiedzialność podatnika. Mimo więc, że nie traci ona charakteru odpowiedzialności osób trzecich, na wspólników odpowiadających całym swoim majątkiem zostaje w takiej sytuacji położony

de facto całkowity ciężar odpowiedzialności za zadłużenia spółki z tytułu jej zobowiązań jako podatnika. Zgodnie z art. 115 § 4 o.p. po rozwiązaniu spółki cywilnej nie stosuje się określonej w art. 108 § 2 zasady, według której o odpowiedzialności osoby trzeciej można orzec dopiero po doręczeniu podatnikowi (spółce cywilnej) decyzji orzekającej o wysokości jego należności podatkowej.

Podkreślić również należy, że art. 115 § 1 i § 2 o.p. nie zawiera żadnych przesłanek egzoneracyjnych. Odpowiedzialność wspólników nie jest oparta na zasadzie winy i ma znaczenia ustalenie przyczynienia się do powstania zaległości (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 czerwca 2004 r., III SA 447/03, M.Podat. 2004/9/47).

W świetle powyższego uznać należało, że wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu, albowiem bezzasadne okazały się zarzuty podnoszone przez skarżącą.

Biorąc pod uwagę poczynione wyżej ustalenia i rozważania w ocenie Sądu Odwoławczego apelacja ubezpieczonej była nieuzasadniona, wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku.